

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده بر عدم تقارن اطلاعاتی

حمیدرضا وکیلی فرد* قدرت‌اله طالب‌نیا** مریم نادری‌پور***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۰۷/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۰۹/۱۴

چکیده

در پی رسوایی‌های مالی کشورهای مختلف در سال‌های اخیر، و پاسخ حرفه‌ای و قانونی به این رسوایی‌ها، علاقه به افشای اطلاعات حسابداری و کیفیت حسابرسی در بین دانشگاهیان، سرمایه‌گذاران و قانون‌گذاران افزایش یافته است. از اینرو، این پژوهش با هدف بررسی اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده بر عدم تقارن اطلاعاتی انجام شده است. در راستای این هدف، تعداد ۷۱ شرکت از بین جامعه آماری (شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) که اطلاعات مورد نیاز برای دوره هفت ساله تحقیق (۸۷-۸۱) در مورد آن‌ها قابل دسترسی بوده است، انتخاب گردید. عدم تقارن اطلاعاتی با معیار اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام مورد سنجش قرار گرفت. به منظور آزمون فرضیه تحقیق، از تکنیک آماری رگرسیون چند متغیره با داده‌های ترکیبی بهره گرفته شد. آزمون معنی‌دار بودن مدل‌ها با استفاده از آماره F و T صورت گرفت. نتایج تحقیق بیانگر عدم تاثیر استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده بر عدم تقارن اطلاعاتی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: استانداردهای حسابرسی، افشای اطلاعات حسابداری، عدم تقارن اطلاعاتی، اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام.

*استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، نویسنده اصلی و مسئول مکاتبات.

accountingma@srbiau.ac.ir

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

*** کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

۱- مقدمه

اصلی‌ترین اثر بحران‌های اقتصادی دهه‌ی اخیر بر حرفه حسابداری تغییر ساختار نظارت بر حرفه بود. تا اواخر قرن بیستم حرفه حسابداری تا حدود زیادی خودانتظام بود، اما از اوایل قرن بیست و یکم نظارت بر حرفه حسابداری به طور کامل به مراجع مستقل از حرفه واگذار شد. آشکار شدن رسوایی‌های مالی در شرکت‌های بزرگ نظیر ورلدکام^۱ و انرون^۲ طی سال‌های اخیر که ریشه در عدم شفافیت اطلاعات و نارسایی گزارشگری مالی داشت فضای بی‌اعتمادی نسبت به صورت‌های مالی و حسابرسی را ایجاد کرد و لزوم توجه بیشتر به نظام راهبردی و بازرنگری در برخی قوانین و مقررات حرفه حسابداری و حسابرسی، اعمال نظارت مناسب بر کار حساب‌رسان و فرایند حسابرسی را بیش از پیش نمایان ساخت. این امر در مورد شرکت‌های سهامی عام به ویژه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس از اهمیت و حساسیت بالاتری برخوردار است (جعفری سرشت، ۱۳۸۶: ۲۲).

سقوط انرون نه تنها در امریکا بلکه در سراسر دنیا زنگ خطری را برای سرمایه‌گذاران به صدا درآورد و موجب کاهش اعتماد عمومی نسبت به بازار اوراق بهادار شد. این سقوط در امریکا پیامدهای مختلفی به همراه داشته که برای حرفه حسابداری سرنوشت‌ساز بوده است (بزرگ اصل، ۱۳۸۲: ۵۱).

کنگره امریکا به منظور بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران، قانون "ساربینز - اکسلی"^۳ را تصویب کرد که تبعات گسترده‌ای بر گزارشگری مالی شرکت‌ها دارد. به موجب این قانون هیأت نظارت بر حسابداری شرکت‌های عام تشکیل شد و مسئولیت تدوین استانداردهای حسابرسی و نظارتی بر حرفه حسابرسی به آن واگذار گردید. در بریتانیا شورای گزارشگری مالی شکل گرفت و مسئولیت نظارت بر حرفه حسابرسی به هیأت نظارت همگانی تفویض شد. این امر در سایر کشورها نیز روند مشابهی را طی

---

1. Worldcom
2. Enron
3. Sarbanes - Axley

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۲۷.....

کرده است (جواهری، ۱۳۸۵: ۸۳). در همین رابطه و به منظور جلوگیری از گسترش بی‌اعتمادی نسبت به صورت‌های مالی حسابرسی شده و افزایش اعتماد عمومی نسبت به صورت‌های مالی شرکت‌ها، کشورهای مختلف در حوزه قوانین و مقررات بازار سرمایه اقدام به تدوین و اصلاح قوانین و مقررات مربوط و ایجاد نهادهایی به منظور نظارت بر حرفه حسابرسی نموده‌اند (جعفری سرشت، ۱۳۸۶: ۲۲).

در ایران نیز کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی از سال ۱۳۸۳ اقدام به تدوین استانداردهای جدید حسابرسی و اصلاح برخی از استانداردهای حسابرسی موجود در کشور نمود. بطوریکه تا پایان سال ۱۳۸۷ پنج سری از استانداردها تدوین و یا مورد تجدیدنظر قرار گرفتند. در جدول ۱، عناوین استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده در ایران و زمان اجرای آنها در طول سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ که مشتمل بر ۱۵ استاندارد می‌باشد آورده شده است. اولین سری از استانداردهای حسابرسی از ابتدای سال ۱۳۸۳ به کار گرفته شد. سری دوم در فروردین ۱۳۸۴، سری سوم در فروردین ۱۳۸۵، سری چهارم در فروردین ۱۳۸۶ و پنجمین سری در فروردین ۱۳۸۷، لازم‌الاجرا شدند.

حال، سؤال مهم این است که آیا اجرای سخت‌گیرانه‌تر استانداردهای حسابرسی می‌تواند محیط اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را بهبود بخشد؟ بر این اساس، سؤالی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت این است که آیا اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده در ایران باعث افزایش افشای اطلاعات و نهایتاً کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در محیط اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شده است یا خیر؟

کاهش در عدم تقارن اطلاعاتی حاصل افزایش قابل توجه در کیفیت و کمیت افشای اطلاعات شرکت‌ها است. از اینرو، این تحقیق در نظر دارد برای تأیید بهبود افشای اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی^۱، پارامتر عدم تقارن اطلاعاتی را از

---

1. Information Asymmetry

۲۸..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

طریق اندازه‌گیری تفاضل قیمت پیشنهادی و قیمت درخواستی سهام^۱ بررسی نماید.

جدول ۱- عناوین و زمان اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده در ایران از سال ۱۳۸۳-۱۳۸۷

<u>سری اول استانداردهای حسابرسی (تاریخ اجرا: ۱۳۸۳/۱/۱)</u>	
استاندارد شماره ۵-۵۰	تأییدخواهی برون سازمانی
استاندارد شماره ۵۰	نمونه‌گیری در حسابرسی و سایر روشهای انتخاب اقلام برای آزمون
استاندارد شماره ۵۷	تداوم فعالیت
<u>سری دوم استانداردهای حسابرسی (تاریخ اجرا: ۱۳۸۴/۱/۱)</u>	
استاندارد شماره ۲۴	مسئولیت حسابرس در ارتباط با تقلب و اشتباه در حسابرسی صورت‌های مالی
استاندارد شماره ۷۰	گزارش حسابرس مستقل درباره صورت‌های مالی
استاندارد شماره ۷۱	استاندارد اطلاعات مقایسه‌ای
استاندارد شماره ۷۲	اطلاعات مندرج در گزارشهای حاوی صورت‌های مالی حسابرسی شده
استاندارد شماره ۳۴۰	رسیدگی به اطلاعات مالی آتی
<u>سری سوم استانداردهای حسابرسی (تاریخ اجرا: ۱۳۸۵/۱/۱)</u>	
استاندارد شماره ۱-۵۰	شواهد حسابرسی-اقلام خاص (جایگزین پیوست بخش ۵۰)
استاندارد شماره ۵۰	شواهد حسابرسی
<u>سری چهارم استانداردهای حسابرسی (تاریخ اجرا: ۱۳۸۶/۱/۱)</u>	
استاندارد شماره ۲۰	هدف و اصول کلی حسابرسی صورت‌های مالی
استاندارد شماره ۲۲	کنترل کیفیت حسابرسی اطلاعات مالی تاریخی
استاندارد شماره ۲۳	مستندسازی
استاندارد شماره ۳۳	روشهای حسابرسی در برخورد با خطرهای برآوردی
<u>سری پنجم استانداردهای حسابرسی (تاریخ اجرا: ۱۳۸۷/۱/۱)</u>	
استاندارد شماره ۵-۳۱	شناخت واحد مورد رسیدگی و محیط آن و برآورد خطرهای تحریف بااهمیت

*منبع: سایت سازمان حسابرسی

انتظار می‌رود بعد از قبول این استانداردها قیمت‌های پیشنهادی و درخواستی به هم نزدیک‌تر شوند. بنابراین کاهش اختلاف دو قیمت بعد از اجرای استانداردهای

1. Bid-Ask Spread

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۲۹.....
حسابرسی تجدیدنظر شده نشان‌دهنده بهبود افشای اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی است. در غیر این صورت، اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده هیچ تاثیری بر افزایش افشای اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی نداشته است.

۲- چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

از آن جایی که فعالیت‌های اقتصادی اشخاص ذینفع متأثر از اطلاعات است، بنابراین اطلاعات قابل اتکا به منظور حفظ نظم در اقتصاد و برای دستیابی به صرفه اقتصادی در جهت استفاده بهینه از منابع اهمیت بسیار دارد. متأسفانه از آن جایی که انتقال ثروت ممکن است از طریق استفاده از اطلاعات نادرست به دست آید، احتمال آن می‌رود که افشای اطلاعات غیر واقعی موجب سوء استفاده شود. جامعه به منظور جلوگیری از چنین سوء استفاده‌هایی به ساز و کارهایی اتکا می‌کند. یکی از این ساز و کارها حسابرسی است که انتظار می‌رود اشتباهات با اهمیت در افشای اطلاعات مالی را کشف و گزارش کند. به خاطر اهمیت نقش حسابرسی در افشای اطلاعات مالی قابل اتکا، جامعه نیازمند ساز و کاری جهت تاثیر عملکرد حسابرسان است که استانداردهای حسابرسی می‌تواند چنین تضمینی را ایجاد کند (لاثام، ۱۹۹۸: ۱۷).

گآ^۲ در سال ۱۹۸۸ در یک رساله مهم که به وسیله جامعه حسابداری امریکا منتشر شد وظیفه خطیر سازمان تدوین کننده استانداردها را در محیطی که دارای ویژگی‌هایی از قبیل این که مدیران دارای منافع هستند که به طور کامل با منافع سهامداران سازگار نیست (تئوری نمایندگی)، تولید نکردن اطلاعات به میزان کافی، عدم اطلاعات متقارن و قابل مقایسه نبودن اطلاعات مورد توجه قرار می‌دهد. استانداردها نیز باید از این زاویه مورد ارزیابی قرار گیرند که آیا دارای کارکرد درستی هستند یا خیر. اگر استانداردها کارساز واقع نشوند دست کم باید آن‌ها را اصلاح کرد (ولک^۳، ۲۰۰۴:

1. Latham
2. Gaa
3. Wolk

۳۰..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

۱۴۷). این موضوع اهمیت دارد، زیرا تحلیل‌های نظری و مدارک تجربی بیانگر این است که افزایش عدم تقارن اطلاعات یا افزایش نابرابری با کاهش تعداد سرمایه‌گذاران، افزایش هزینه‌های دادوستد، پایین آمدن قدرت نقدینگی اوراق بهادار، کم شدن حجم معامله و به طور کلی کاهش سود اجتماعی از محل این دادوستدها ارتباط دارد (بلکویی، ۲۰۰۰: ۳۰۱).

خطمشی‌سازان و قانون‌گذاران به طور معمول بیان می‌کنند که کیفیت بالای حسابداری و یا استانداردهای حسابرسی باعث اطمینان بیشتر سرمایه‌گذار گردیده، نقدینگی را بهبود بخشیده و هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد (لویت^۱، ۱۹۹۸: ۸۰). تلاش مناسب در جهت خطمشی‌سازی و قانون‌گذاری حسابداری یا حسابرسی باید به بهبود محیط اطلاعاتی و نقدینگی بازار کمک کند. نتایج تحقیق هایان‌زو^۲ در سال ۲۰۰۷ نشان داد که استانداردهای حسابرسی، کیفیت افشا را افزایش می‌دهد. بنابراین قانون‌گذاران بایستی برای افزایش کیفیت حسابرسی و تلاش برای بهبود افشای اطلاعات شرکت‌ها، بر روی قوانین حسابرسی تمرکز کنند (هایان‌زو، ۲۰۰۷: ۵۸۵).

ادبیات نظری موضوع نشان می‌دهد که هر دو نوع افشا شامل اجباری و اختیاری، عدم تقارن اطلاعاتی بین مشارکت‌کنندگان مطلع و غیرمطلع را کاهش می‌دهد (دیاموند و وریشیا^۳، ۱۹۹۱: ۱۳۳۵). کاهش عدم تقارن اطلاعاتی به نوبه خود با کم کردن شکاف قیمت‌های خرید و فروش، افزایش حجم معاملات و در نهایت کاهش تغییرات بازده سهم، هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد (لوئیز و وریشیا^۴، ۲۰۰۰: ۹۱).

تحقیقات قبلی بر روی تفاضل قیمت پیشنهادی خرید و فروش نشان داده‌اند که تفاضل قیمت پیشنهادی خرید و فروش بخش مهمی از کل هزینه‌های معامله است (ای‌تکن و فرینو^۵، ۱۹۹۶: ۵۳ و استل^۶، ۱۹۸۹: ۱۱۵). تفاضل قیمت پیشنهادی خرید و

-
1. Levit
  2. Haiyan Zhou
  3. Diamond & Verrecchia
  4. Levs & Verrecchia
  5. Aitken & Frino
  6. Stoll

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابداری تجدید نظر شده... ۳۱.....

فروش سهام از سه بخش هزینه انجام سفارش^۱، هزینه نگهداری سرمایه^۲ و هزینه انتخاب نادرست^۳ تشکیل شده است. (جرج^۴ و همکاران، ۱۹۹۱: ۶۲۳، گلستن و هریس^۵، ۱۹۸۸: ۱۲۳ و استل، ۱۹۸۹: ۱۱۵). از این سه، بخش انتخاب نادرست به طور معمول بیشترین سهم با اهمیت را در اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام دارد (بروک من و چانگ^۶، ۱۹۹۹: ۲۲۷ و جرج و همکاران، ۱۹۹۱: ۶۲۳). هزینه انجام سفارش بهایی است که بازارسازها برای آمادگی انجام سفارش‌های خرید و فروش می‌پردازند (تینیک^۷، ۱۹۷۲: ۷۹). هزینه نگهداری سرمایه که توسط استل (۱۹۷۸: ۱۱۳۳) و هو واستل^۸ (۱۹۸۴: ۴۷) مدل‌سازی شده، بیان می‌کند که هزینه معاملات سبب می‌شود بازارسازها پرتفوی متنوع نگهداری کنند و از این راه هزینه‌های خود را پوشش دهند.

طبق بررسی گلستن و میلگرام^۹ (۱۹۸۵: ۷۱) بخش انتخاب نادرست از این امر ناشی ناشی می‌شود که بازارساز با دو گروه از معامله‌گران مواجه است، یکی سرمایه‌گذاران مطلع که بهتر از وی راجع به یک شرکت خاص اطلاع دارند و دیگری سرمایه‌گذارانی که نقدینگی بالایی داشته و نسبت به بازارساز از اطلاعات کمتری برخوردارند و یا به دلیل فشار ناشی از نیازهای نقدینگی، اقدام به انجام معامله می‌نمایند. اصولاً بازارساز مانند هر فرد دیگری در بازار، به واسطه معامله با سرمایه‌گذاران مطلع تر ضرر می‌کند. بنابراین بازارساز باید این ضررها را به وسیله سودهای معامله با معامله‌گرانی که نیاز به نقدینگی دارند و یا مطلع نیستند، جبران نماید. توازن این سود یا زیان، با ایجاد اختلاف بین قیمت‌های خرید و فروش، دست‌یافتنی است. طبق نظر آنان زمانی که کیفیت اطلاعات در اختیار سرمایه‌گذاران آگاه بهبود یابد (مثلاً عدم اطمینان یا شرایط نامعلوم

-
1. Order-Processing Cost
  2. Inventory-Holding
  3. Adverse Selection Cost
  4. George
  5. Glosten & Harris
  6. Brockman & Chang
  7. Tinic
  8. Ho & Stoll
  9. Glosten & Milgrom

۳۲..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

کاهش یابد) و یا تعداد سرمایه‌گذاران آگاه نسبت به معامله‌گران نیازمند به نقدینگی افزایش پیدا کند در این صورت قیمت‌های خرید توسط بازارسازها افزایش و قیمت‌های فروش کاهش می‌یابد. وجود عدم تقارن قابل ملاحظه موجب می‌شود تا بازارسازها دامنه اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش را وسعت بخشیده به گونه‌ای که معاملات سهام رونق خود را از دست بدهد و این امر ممکن است تا جایی ادامه یابد که همه دست از معامله بردارند.

آرتور لویت (۱۹۹۸: ۷۹)، رییس کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا می‌گوید: "من کاملاً عقیده دارم که موفقیت بازار سرمایه به‌طور مستقیم وابسته به کیفیت شبکه‌های حسابداری و افشا است. شبکه‌های افشایی که بر پایه استانداردهای با کیفیت بالا بنا شده‌اند باعث اعتماد سرمایه‌گذاران به قابلیت اتکای گزارشگری مالی می‌شوند... و بدون اعتماد سرمایه‌گذاران، بازار نمی‌تواند پیشرفت کند." کیفیت آن دسته از اطلاعات مالی که استفاده‌کنندگان دریافت می‌کنند، تابعی از دو عامل کیفیت استانداردهای حسابداری ناظر بر افشای اطلاعات مالی و همچنین ضمانت‌های اجرایی قانون (یا به‌کارگیری عملی استانداردها) توسط شرکت‌ها در یک اقتصاد است.

تاکنون پژوهش‌های زیادی در زمینه اثر استانداردهای حسابرسی بر عدم تقارن اطلاعاتی انجام نشده است. هایان زو در سال ۲۰۰۷ تحقیقی تحت عنوان "استانداردهای حسابرسی، افزایش افشای حسابداری و عدم تقارن اطلاعاتی" در طول سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۱ بر روی ۲۷۱ شرکت در کشور چین انجام داده است. در این تحقیق رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش افشای اطلاعات حسابداری، متعاقب قبول استانداردهای حسابرسی جدید بررسی شده است. وی در این تحقیق از اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام به عنوان معیار اندازه‌گیری عدم تقارن اطلاعاتی استفاده نموده و فرضیه پژوهش خود را بدین شرح مطرح نمود: بعد از به‌کارگیری استانداردهای حسابرسی جدید، تفاضل قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در شرکت‌هایی که قبلاً با هیچ استاندارد حسابرسی مورد حسابرسی قرار نگرفته‌اند،

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۳۳.....

کاهش می‌یابد. نتیجه تحقیق وی نشان داد که در شرکت های آزمون شده بعد از قبول استانداردهای حسابرسی جدید، تفاضل قیمت پیشنهادی و درخواستی سهام به طور معنی‌داری کاهش می‌یابد.

هایانزو و سامی (۲۰۰۸) در مقاله خود تحت عنوان "آیا استانداردهای حسابرسی، افشای حسابداری و محیط اطلاعاتی شرکت ها را بهبود می‌بخشد؟" به بررسی اثر به کارگیری یک سری از استانداردهای جدید حسابرسی در سال ۱۹۹۶ روی محیط اطلاعاتی بازارهای نوظهور چین پرداختند. آن ها دریافتند حجم معاملات و نوسان قیمت شرکت ها بعد از بکارگیری استانداردها به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش می‌یابد. گرین‌استین^۱ و سامی (۱۹۹۴)، در مقاله‌ای تحت عنوان "اثر الزام افشا کمیسیون بورس و اوراق بهادار^۲ بر روی اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام" به بررسی اثر افشای اطلاعات بر میزان اختلاف نسبی قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام پرداختند. آن ها با بکارگیری روش نمونه‌گیری تصادفی از بین شرکت های عضو NYSE^۳ که سال مالی آن ها پایان ۱۹۷۰ بود نمونه‌های خود را انتخاب نمودند. نتایج تحقیق آن ها بیانگر امر این بود که اختلاف نسبی قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام پس از بکارگیری قانون افشا کاهش می‌یابد.

بنستون و هاجرمن^۴ (۱۹۷۴)، تحقیقی تحت عنوان "تعیین اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بازار OTC^۵" انجام دادند. آن ها در تحقیق خود اختلاف قیمت پایان ماه مربوط به ۳۱۴ سهم از سهام NASDAQ^۶ را در طول یک دوره پنج ساله از ژانویه ۱۹۶۳ تا دسامبر ۱۹۶۷ آزمون کردند. آن ها مدلشان را به صورت لگاریتمی مشخص کردند. اختلاف قیمت مطلق به عنوان متغیر وابسته و تعداد

1.Greenstein

2.Securities and Exchange Commission (SEC)

3.New York Stock Exchange

4.Benston & Hagerman

5.Over-The-Counter

6.National Association of Securities Dealers Automated Quotations

۳۴..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

سهامداران، قیمت هر سهم، انحراف ویژه و تعداد معامله‌گران به عنوان متغیرهای مستقل وارد مدل شدند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که تمامی عوامل تعیین‌کننده اختلاف قیمت با علامت مورد انتظار وارد رگرسیون شده و از نظر آماری معنی‌دار می‌باشند.

قائمی و وطن‌پرست (۱۳۸۴)، در تحقیق خود تحت عنوان "بررسی نقش اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران" به بررسی وجود سطح عدم تقارن اطلاعاتی و تاثیر آن بر قیمت سهام و حجم مبادلات در ۲۱ روز قبل و بعد از اعلان سود برآوردی هر سهم پرداختند. آن‌ها ۱۲۱ مورد اعلان سود را برای ۹۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۱ بررسی کردند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که در طی دوره مورد مطالعه، عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران بین سرمایه‌گذاران وجود داشته و این امر در دوره‌های قبل از اعلان سود به مراتب بیشتر از دوره‌های پس از اعلان سود می‌باشد. همچنین مشخص گردید عدم تقارن اطلاعاتی بر حجم مبادلات و قیمت سهام تاثیر گذار بوده به طوری که در دوره قبل از اعلان سود، حجم مبادلات افزایش یافته و قیمت سهام شرکت‌ها نیز دچار نوسان شده است. به عبارت دیگر، سرمایه‌گذاران توانسته‌اند در دوره قبل از اعلان سود بازده غیر عادی کسب کنند.

احمدپور و رسائیان (۱۳۸۵)، در پژوهش خود با عنوان "بررسی اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران" به بررسی رابطه میان اطلاعات مالی و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری پژوهش آن‌ها مشتمل بر ۱۵۶ شرکت برای دوره سه ساله (۱۳۸۱-۱۳۸۳) بود. نتایج تحقیق آن‌ها بیان‌کننده این مسأله بود که متغیرهای مستقل به‌کار گرفته شده در این تحقیق که عبارتند از: دفعات انجام معامله در هر روز، درصد روزهای انجام معامله، حجم ریالی معاملات روزانه سهام، گردش روزانه سهام شرکت، قیمت سهام، ارزش بازار شرکت، بتای بازار و تغییرپذیری قیمت بیش از ۵۱ درصد تغییرات در اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام را اندازه‌گیری می‌کند.

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۳۵.....

آزاد (۱۳۸۹)، در مقاله‌ای تحت عنوان "ناقرینگی اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار" به بیان مطالبی درباره اطلاعات و عدم تقارن یا ناقرینگی اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران در اوراق بهادار می‌پردازد. وی برای سنجش ناقرینگی اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران از پرکاربردترین معیار سنجش ناقرینگی اطلاعاتی یعنی اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام برای ۹۰ شرکت بورسی در سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶ استفاده نموده است. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد که در بورس اوراق بهادار تهران ناقرینگی اطلاعاتی وجود دارد و این ناقرینگی در سال‌های یاد شده در حال رشد بوده است.

لو^۱ (۱۹۹۸: ۱) می‌گوید: محققین حسابداری می‌توانند مطلوبیت مقررات حسابداری را از طریق آزمون تغییرات بلندمدت در معیارهای قابل مشاهده عدم تقارن اطلاعاتی همچون اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش قبل و بعد از تنظیم مقررات با اهمیت ارزیابی کنند. به منظور ارزیابی اثربخشی قوانین و مقررات لازم است که نتیجه حاصل از اجرای آن‌ها بررسی شود. از آنجایی که یکی از اهداف اصلاح در استانداردهای حسابرسی افزایش شفافیت و در نتیجه کاهش عدم تقارن اطلاعاتی است، لازم است کارآیی استانداردهای جدید حسابرسی در دستیابی به هدف مورد نظر مورد تحقیق و پژوهش قرار گیرد.

۳- فرضیه تحقیق

همزمان با تحقیقات نظری اولیه روی رابطه منفی بین افشای اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی (برای مثال وروچیا^۲، ۱۹۸۲ و دیاموند^۳، ۱۹۸۵)، مطالعات تجربی افشای اجباری نیز اثر افشای حسابداری بر عدم تقارن اطلاعاتی را مستند کرده‌اند (برای مثال

---

1. Lev
2. Verrecchia
3. Diamond

۳۶..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

هگرمن و هیلی^۱، ۱۹۹۲؛ گرین استن و سامی^۲، ۱۹۹۴ و وروچیا، ۲۰۰۰). رابطه بین افشای اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی در مطالعات افشای اختیاری نیز مستند شده است. (مانند ولکر^۳، ۱۹۹۵، هیلی^۴، ۱۹۹۹ و هفلین^۵، ۲۰۰۵). در حوزه‌ای که قوانین به واسطه استانداردهای حسابرسی بایستی اطلاعات با کیفیت بالا تهیه کنند و یا اطلاعاتی که قبلاً برای عموم افشا نشده است، افشا نمایند، سطح عدم تقارن اطلاعاتی باید بعد از اجرای استانداردهای حسابرسی جدید دائماً کاهش یابد. بنابراین شرکت‌ها باید بعد از اجرای این استانداردها کاهش معنی‌دار و دائمی در اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام تجربه کنند. (هایان زو، ۲۰۰۷: ۵۹۱)

بنابراین با توجه به مبانی نظری موجود در این زمینه فرضیه تحقیق به شرح زیر تدوین شده است:

فرضیه: اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران منجر به کاهش اختلاف بین قیمت پیشنهادی خرید و قیمت پیشنهادی فروش سهام در این شرکت‌ها می‌شود.

۴- روش آزمون فرضیه

پژوهش حاضر درصدد یافتن اثر استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده بر عدم تقارن اطلاعاتی است. بنابراین به لحاظ هدف، جزو تحقیقات کاربردی است که با استفاده از روش همبستگی انجام می‌شود. این تحقیق از نظر راهبرد اجرا جزو تحقیقات علی-مقایسه‌ای به شمار می‌رود. داده‌های مورد نیاز این تحقیق شامل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام، حجم ریالی معاملات، تغییرپذیری قیمت، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و درصد مالکیت سهامداران بزرگ، از منابع قابل اتکا همچون نرم-

---

1.Hagerman & Healy
2.Greenstein & Sami
3.Welker
4.Healy
5.Heflin

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۳۷.....
افزار جامع تدبیرپرداز و نرم‌افزار ره‌آورد نوین استخراج شده‌اند.

در این تحقیق از مشاهدات آماری شامل مشاهدات سری زمانی برای هفت سال، هر سال ۴۸ هفته ($7 \times 48 = 336$) و مشاهدات مقطعی برای ۷۱ شرکت و از ترکیب آن‌ها جمعا ۲۳,۸۵۶ مشاهده استفاده شده است. محاسبات اولیه بر روی داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار اکسل^۱ انجام گرفته است. سپس آزمون‌های آماری به وسیله نرم‌افزار Eviews با استفاده از تکنیک پانل^۲ انجام شده و نتایج آزمون‌ها تجزیه و تحلیل شده است.

همان‌گونه که بیان شد، به منظور آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون پانل استفاده شده است. تخمین‌هایی که بر اساس مدل رگرسیون صورت می‌گیرند، باید متکی بر مفروضات اصلی کلاسیک باشند. دو فرض بسیار مهم مدل کلاسیک خطی، نبود ناهمسانی واریانس و خود همبستگی است. در صورتی که هر یک از مفروضات اصلی نقض شوند، باعث بی‌اختیاری آزمون‌های T و F می‌شوند. بنابراین، هنگامی که این مفروضات نقض شوند، قادر به تصمیم‌گیری درباره رد یا پذیرش فرضیه نیستیم. دلیل استفاده از نرم‌افزار Eviews داشتن توانایی انجام این آزمون‌ها و امکاناتی برای رعایت مفروضات کلاسیک رگرسیون بود.

جهت بررسی معنی‌دار بودن مدل‌های رگرسیون استفاده شده در تحقیق، آزمون تمامی ضرایب آن‌ها که دلالت بر معنی‌دار بودن روابط بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته است، از آماره F استفاده شده است. برای بررسی معنی‌دار بودن ضرایب متغیرهای مستقل در هر مدل، از آماره t استفاده شده است. آماره t بدست آمده با t جدول که با درجه آزادی n-k در سطح اطمینان ۹۰٪، ۹۵٪ و ۹۹٪ محاسبه شده، مقایسه می‌شود. برای تشخیص خود همبستگی، از آماره دوربین-واتسون استفاده می‌شود. چنانچه این آماره با توجه به سطح اطمینان ۹۵٪ نزدیک به عدد ۲ باشد، خود همبستگی وجود

1.Excel
2.Panal

۳۸..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

ندارد(بیدرام، ۱۳۸۱: ۸۱).

برای آزمون نرمال بودن داده‌ها از آزمون نرمال بودن جملات پسماند بر اساس محاسبه نرم افزار Eviews استفاده شده است (شیرین‌بخش و حسن‌خونساری، ۱۳۸۴: ۱۲۹) که نتایج آزمون، بیانگر نرمال نبودن داده‌ها بود. در نتیجه برای رفع این مشکل و نرمال نمودن داده‌ها از نرم افزار Matlab استفاده نمودیم.

عدم وجود ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی، در مدل تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. در استفاده از نرم افزار Eviews از روش حداقل مربعات وزنی (GLS) برای برطرف کردن مشکل ناهمسانی واریانس استفاده شد. و برای رفع مشکل خودهمبستگی از الگوی خود رگرسیو $AR(P)$ ، استفاده شد (شیرین‌بخش و حسن‌خونساری، ۱۳۸۴: ۱۴۲). ضمناً آماره دوربین واتسون بدست آمده توسط نرم افزار، جهت بررسی فرضیه در سال های مختلف، عدد ۲ و یا نزدیک به عدد ۲ می باشد.

۵- جامعه آماری و دوره مورد مطالعه

جامعه آماری این پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره هفت ساله ۱۳۸۱-۱۳۸۷ می باشد. در این تحقیق با استفاده از روش حذفی سیستماتیک شرکت‌های واجد شرایط، از بین جامعه آماری انتخاب شدند. لازمه انتخاب شرکت‌ها احراز شرایط زیر می باشد:

- ۱- شرکت‌ها باید قبل از سال ۱۳۸۱ در بورس اوراق بهادار مورد پذیرش قرار گرفته باشند.
- ۲- پایان سال مالی آن‌ها پایان اسفندماه باشد.
- ۳- شرکت‌های مورد بررسی، در طول دوره تحقیق، تغییر سال مالی نداشته باشند.
- ۴- شرکت‌های مورد بررسی، وقفه معاملاتی بیش از سه ماه نداشته باشند.
- ۵- شرکت‌ها از نوع شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشند.
- ۶- داده‌های آن‌ها در دسترس باشد.

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابداری تجدید نظر شده... ۳۹.....

با توجه به محدودیت‌های مطرح شده، تعداد ۷۱ شرکت به عنوان شرکت‌های مورد مطالعه انتخاب شدند. از آنجایی که تعداد شرکت‌های واجد شرایط محدود به ۷۱ شرکت گردید، تمامی شرکت‌های واجد شرایط به طور کامل مورد بررسی قرار گرفتند. در ضمن شرکت‌هایی که شاخص‌های لازم جهت مطالعه و بررسی بیشتر توسط محقق را داشتند، بین کلیه صنایع توزیع شده اند. بنابراین بررسی‌ها در این تحقیق، محدود به صنعت یا صنایع خاصی نمی‌گردد.

۶- متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته این تحقیق اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام می‌باشد. متغیر مصنوعی دوره، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام، حجم ریالی معاملات، تغییرپذیری قیمت، درصد مالکیت سهامداران بزرگ و ریسک سیستماتیک شرکت متغیرهای مستقل این تحقیق را تشکیل می‌دهند که شرح کامل آن‌ها در بخش بعدی به تفکیک بیان شده است:

اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام (S)، اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش نسبی سهام که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است با استفاده از فرمول ۱ که در تحقیقات مختلف از جمله استل^۱ (۱۹۷۸)، مورس و اشمن^۲ (۱۹۸۳)، ونکاتش و چیانگ^۳ (۱۹۸۶)، استل (۱۹۸۹)، ریان^۴ (۱۹۹۶)، بون^۵ (۱۹۹۸)، هایانزو (۲۰۰۷) و رسایان (۱۳۸۵) به کار گرفته شده است بدست می‌آید:

$$S_{it} = \frac{\text{ask} - \text{bid}}{\left(\text{ask} + \frac{\text{bid}}{2}\right)} \times 100 \quad (1)$$

i = نمونه مورد بررسی

t = دوره مورد بررسی

1. Stoll
2. Morse & Ushman
3. Venkatesh & Chiang
4. Ryan
5. Boone

۴۰..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

S = اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش نسبی سهام شرکت I در دوره

Ask = بهترین قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت I در دوره t

Bid = بهترین قیمت پیشنهادی خرید سهام شرکت I در دوره t

دوره (PERIOD)، یک متغیر مصنوعی است که در دوره قبل از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده عدد صفر و در دوره بعد از اجرای آن ها عدد یک می‌گیرد. این متغیر در تحقیق هایانزو در سال ۲۰۰۷ مورد استفاده قرار گرفته است. ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (MV)، عبارت است از ارزش بازار هفتگی حقوق صاحبان سهام در دوره قبل از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده یا دوره بعد از اجرا. این متغیر از ضرب تعداد سهام در قیمت سهام بدست آمده و نهایتاً از لگاریتم آن به عنوان متغیر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت استفاده شده است. این متغیر به منظور کمترین جزء کنترل بر روی محیط اطلاعاتی شرکت در نظر گرفته شده است. وروچیا و لوئیز^۱ در سال ۲۰۰۰ و هایانزو در سال ۲۰۰۷ از این متغیر استفاده کرده‌اند.

حجم ریالی معاملات (VOL)، عبارتست از معاملات هفتگی سهام در دوره قبل از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده و دوره بعد از اجرا. به عبارتی برابر است با مبلغ ریالی معاملاتی که در هر هفته در شرکت I انجام می‌شود. سپس از لگاریتم آن به عنوان متغیر حجم معاملات استفاده شده است (هایانزو، ۲۰۰۷: ۵۹۳ و سامی، ۲۰۰۸: ۱۵۰).

تغییرپذیری قیمت (VAR)، عبارت است از واریانس هفتگی قیمت در دوره قبل از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده و دوره بعد از اجرا. نوسانات قیمت با استفاده از روش تینیک و وست^۲ محاسبه گردید. تینیک و وست (۱۹۷۴: ۷۳۰)، نوسانات قیمت را به وسیله دامنه بالا و پایین قیمت تقسیم بر متوسط قیمت سهام در طول دوره محاسبه کردند.

1. Verrecchia & Leuz

2. Tinic & West

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۴۱.....

متغیر تغییر پذیری قیمت با استفاده از فرمول ۲ محاسبه شده است:

$$VAR_{it} = \frac{HP-LP}{(HP+LP)/2} \times 100 \quad (۲)$$

VAR = تغییر پذیری قیمت سهم شرکت i در دوره t

HP = بالاترین قیمت سهم شرکت i در دوره t

LP = پایینترین قیمت سهم شرکت i در دوره t

درصد مالکیت سهامداران بزرگ (NFLOAT)، عبارت است از درصد سهام نگهداری شده توسط ده سهامدار بزرگ (هایانزو، ۲۰۰۷: ۵۹۳). اطلاعات مربوط به این متغیر از نرم افزار ره آورد نوین استخراج شده است.

۷- آزمون فرضیه

به منظور آزمون فرضیه تحقیق از مدل رگرسیون چند متغیره ۳ استفاده شده است:

$$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD} + \alpha_2 MV_{it} + \alpha_3 VOL_{it} + \alpha_4 VAR_{it} + \alpha_5 NFLOAT_{it} + e_{it} \quad (۳)$$

ابتدا، آزمون بر روی سال های ۱۳۸۷-۱۳۸۱، با در نظر گرفتن سال ۱۳۸۳ به عنوان سال پایه‌ی تجدیدنظر در استانداردهای حسابرسی انجام شد و سپس اجرای هر سری از استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده به طور جداگانه مورد بررسی قرار گرفت. اعتبار نتایج بدست آمده نیز از طریق آزمون فرض آماری مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصل از برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در جدول ۲ در دوره کلی مورد بررسی نشان می‌دهد استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده تاثیر معناداری بر عدم تقارن اطلاعاتی نداشته است. آماره t بدست آمده برای این متغیر برابر با ۱/۱۸۸ است که نشان می‌دهد ارتباط معناداری بین اجرای استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام وجود ندارد.

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۴۳

جدول ۳- نتایج آزمون اثر به کارگیری اولین سری از استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده
روی عدم تقارن اطلاعاتی (مقایسه سال های ۸۲ و ۸۳)

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح خطا
برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام					
$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD}_{it} + \alpha_2 \text{MV}_{it} + \alpha_3 \text{VOL}_{it} + \alpha_4 \text{VAR}_{it} + \alpha_5 \text{NFLOAT}_{it} + e_{it}$					
عرض از مبدأ	C	۰/۱۳۸	۰/۰۵۵	۲/۴۸۷	۰/۰۱۲
دوره	PERIOD	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	-۱/۷۴۷	۰/۰۸۰
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام	MV	-۰/۰۰۶	۰/۰۰۴	-۱/۶۰۷	۰/۱۰۸
حجم ریالی معاملات	VOL	۰/۰۰۱***	۰/۰۰۰	-۳/۹۴۸	۰/۰۰۰
تغییر پذیری قیمت	VAR	۰/۱۰۵***	۰/۰۳۰	-۳/۴۳۵	۰/۰۰۰
درصد مالکیت سهامداران بزرگ	NFLOAT	-۰/۰۰۲	۰/۰۲۶	-۰/۰۸۶	۰/۹۳۰
خودرگرسیو مرتبه اول	AR(1)	۰/۴۱۶	۰/۰۱۶	۲۴/۵۶۰	۰/۰۰۰
خودرگرسیو مرتبه سوم	AR(3)	۰/۰۱۳	۰/۰۱۳	۱/۰۱۴	۰/۳۱۰
خودرگرسیو مرتبه چهارم	AR(4)	۰/۰۱۱	۰/۰۰۹	۱/۱۸۱	۰/۲۳۷
R ²	۰/۳۷۱	Adj R ²	۰/۳۵۴	Durbin-Watson	۲/۰۳۰
F-Statistic	۲۱/۰۹۷	Prob(F-Statistic)	۰/۰۰		

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج حاصل از برآورد این مدل در جدول ۴، ۵ و ۶، با توجه به آماره t آن‌ها نشان می‌دهد که به کارگیری دومین، سومین و چهارمین سری از استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده اثر معناداری بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام نداشته است.

۴۴..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

جدول ۴- نتایج آزمون اثر به کارگیری دومین سری از استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده روی عدم تقارن اطلاعاتی (مقایسه سال های ۸۳ و ۸۴)

متغیر		علامت اختصاری		ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح خطا		
برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام									
$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD} + \alpha_2 \text{MV}_{it} + \alpha_3 \text{VOL}_{it} + \alpha_4 \text{VAR}_{it} + \alpha_5 \text{NFLOAT}_{it} + e_{it}$									
عرض از مبدأ		C		۰/۱۰۵	۰/۰۵۲	۲/۰۲۰	۰/۰۴۳		
دوره		PERIOD		۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۴۲۱	۰/۶۷۳		
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام		MV		-۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	۱/۱۲۹ -	۰/۲۵۸		
حجم ریالی معاملات		VOL		-۰/۰۰۱**	۰/۰۰۰	۲/۹۶۶ -	۰/۰۰۳		
تغییر پذیری قیمت		VAR		-۰/۰۸۷**	۰/۰۳۸	۲/۲۷۳ -	۰/۰۲۳		
درصد مالکیت سهامداران بزرگ		NFLOAT		-۰/۰۰۷	۰/۰۲۵	۰/۲۷۳ -	۰/۷۸۴		
خودرگرسیو مرتبه اول		AR(1)		۰/۴۰۴	۰/۰۱۲	۴۹۴ ۳۱	۰/۰۰۰		
R ²	۰/۳۴۷	Adj R ²	۰/۳۳۳	Durbin-Watson	۱/۸۹	F-Statistic	۲۵/۷۳	Prob (F-Statistic)	۰/۰۰۰

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۴۵.....

جدول ۵- نتایج آزمون اثر به کارگیری سومین سری از استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده روی عدم تقارن اطلاعاتی (مقایسه سال های ۸۴ و ۸۵)

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح خطا
برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام					
$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD} + \alpha_2 \text{MV}_{it} + \alpha_3 \text{VOL}_{it} + \alpha_4 \text{VAR}_{it} + \alpha_5 \text{NFLOAT}_{it} + e_{it}$					
عرض از مبدأ	C	-۰/۰۷۷	۰/۰۸۰	۰/۹۷۲ -	۰/۳۳۰
دوره	PERIOD	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳	۰/۳۳۸	۰/۷۳۵
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام	MV	۰/۰۰۵	۰/۰۰۵	۱/۰۷۷	۰/۲۸۱
حجم ریالی معاملات	VOL	۰/۰۰۱***	۰/۰۰۰۴	۴/۱۸۸ -	۰/۰۰۰
تغییر پذیری قیمت	VAR	۰/۰۱۰	۰/۰۱۰	۰/۹۴۲	۰/۳۴۶
درصد مالکیت سهامداران بزرگ	NFLOAT	۰/۰۷۳*	۰/۰۴۳	۱/۷۱۰	۰/۰۸۷
خودرگرسیو مرتبه اول	AR(1)	۰/۴۴۰	۰/۰۲۰	۱/۷۸ ۲۱	۰/۰۰۰
خودرگرسیو مرتبه دوم	AR(2)	۰/۰۴۳	۰/۰۱۴	۲/۹۷۰	۰/۰۰۳
خودرگرسیو مرتبه سوم	AR(3)	۰/۰۱۹	۰/۰۱۳	۱/۴۳۸	۰/۱۵۰
خودرگرسیو مرتبه چهارم	AR(4)	۰/۰۲۷	۰/۰۱۲	۲/۱۳۷	۰/۰۳۲
R ²	۰/۳۸۵	Adj R ²	۰/۳۶۵	Durbin-Watson	۲/۰۰۹
F-Statistic	۱۸/۹۹	Prob (F-Statistic)	۰/۰۰۰		

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۴۶..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

جدول ۶- نتایج آزمون اثر بکارگیری چهارمین سری از استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده روی عدم تقارن اطلاعاتی (مقایسه سال های ۸۵ و ۸۶)

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح خطا
برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام					
$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD} + \alpha_2 \text{MV}_{it} + \alpha_3 \text{VOL}_{it} + \alpha_4 \text{VAR}_{it} + \alpha_5 \text{NFLOAT}_{it} + e_{it}$					
عرض از مبدأ	C	۰/۰۷۰	۰/۰۸۴	۰/۸۲۴	۰/۴۰۹
دوره	PERIOD	-۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	-۰/۶۲۰	۰/۵۳۴
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام	MV	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۴	-۰/۸۹۳	۰/۳۷۱
حجم ریالی معاملات	VOL	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۰۴	-۴/۲۳۴	۰/۰۰۰
تغییر پذیری قیمت	VAR	۰/۰۱۱**	۰/۰۰۴	۲/۶۲۰	۰/۰۰۸
درصد مالکیت سهامداران بزرگ	NFLOAT	۰/۰۷۴	۰/۰۵۵	۱/۳۵۶	۰/۱۷۵
خودرگرسیون مرتبه اول	AR(1)	۰/۳۵۵	۰/۰۳۶	۹/۸۸۸	۰/۰۰۰
خودرگرسیون مرتبه دوم	AR(2)	۰/۱۰۵	۰/۰۳۵	۲/۹۵۹	۰/۰۰۳
	F-Statistic	۱/۹۳۶	Durbin-Watson	۰/۹۴۶	۰/۹۴۸
	Prob (F-Statistic)	۶۷۷/۲			۰/۰۰۰

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتایج حاصل از برآورد مدل در جدول ۷، نشان می‌دهد به کارگیری پنجمین سری از استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده تاثیر معناداری بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام داشته است. نتایج بدست آمده بیانگر آن است که اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام بعد از بکارگیری استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده افزایش یافته است. آماره t، معنی‌دار بودن آن را در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می‌نماید.

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۴۷.....

جدول ۷: نتایج آزمون اثر به کارگیری چهارمین سری از استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده
روی عدم تقارن اطلاعاتی (مقایسه سال های ۸۶ و ۸۷)

متغیر	علامت اختصاری	ضریب	انحراف معیار	آماره t	سطح خطا
برآورد مدل اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام					
$S_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \text{PERIOD} + \alpha_2 \text{MV}_{it} + \alpha_3 \text{VOL}_{it} + \alpha_4 \text{VAR}_{it} + \alpha_5 \text{NFLOAT}_{it} + e_{it}$					
عرض از مبدأ	C	۰/۰۹۵	۰/۰۵۶	۱/۶۹۵	۰/۰۹۰
دوره	PERIOD	۰/۰۰۵**	۰/۰۰۲	۲/۰۳۷	۰/۰۴۱
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام	MV	-۰/۰۰۳	۰/۰۰۳	-۰/۹۳۱	۰/۳۵۱
حجم ریالی معاملات	VOL	-۰/۰۰۱**	۰/۰۰۰۴	-۲/۲۸۱	۰/۰۲۲
تغییر پذیری قیمت	VAR	۰/۰۵۴	۰/۰۳۵	۱/۵۱۵	۰/۱۲۹
درصد مالکیت سهامداران بزرگ	NFLOAT	۰/۰۲۹	۰/۰۴۲	۰/۶۹۰	۰/۴۸۹
خودرگرسیو مرتبه اول	AR(1)	۰/۳۸۶	۰/۰۱۶	۲۳/۴۶۶	۰/۰۰۰
۰/۰۰۰	Prob(F-Statistic)	۲۲/۵۱	F-Statistic	۱/۹۶۲	Durbin-Watson
۰/۰۰۰				۰/۳۵	ADJ R ^۲
۰/۰۰۰				۰/۳۷	R ^۲

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۸- تحلیل یافته‌ها

ارتباط بین ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در جدول ۲، ۳ و ۴ معکوس است. این ضریب در جدول ۲ و ۳، برابر با ۰/۰۰۶- و در جدول ۳، ۰/۰۰۳۸- بدست آمده است. از آنجایی که ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به صورت لگاریتمی در مدل لحاظ شده، این ضریب بیانگر تاثیر تغییر درصدی ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر روی مقدار مطلق اختلاف قیمت

۴۸..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

پیشنهادی خرید و فروش سهام می‌باشد. با توجه به آماره t، ضریب به دست آمده برای ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در جدول ۲، در سطح اطمینان ۹۵٪ و در جدول ۳، در سطح اطمینان ۸۶٪ معنادار بوده، اما آماره t بدست آمده در جدول ۴ از نظر آماری معنادار نیست. ضریب بدست آمده برای متغیر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در جدول ۵، ۶ و ۷ به ترتیب ۰/۰۰۵، ۰/۰۰۴- و ۰/۰۰۳- می‌باشد، آماره t به دست آمده برای این متغیر نشان می‌دهد ارتباط معناداری بین این متغیر و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام وجود ندارد.

تاثیر حجم معاملات بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در جدول ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ منفی بدست آمده و مقدار آن به ترتیب برابر با ۰/۰۰۲-، ۰/۰۰۱۷-، ۰/۰۰۱-، ۰/۰۰۲-، ۰/۰۰۱- و ۰/۰۰۱- می‌باشد. آماره t بدست آمده برای آن به ترتیب برابر با ۵/۱۸۷، ۳/۹۵، ۲/۹۷، ۴/۱۹، ۴/۲۳ و ۲/۲۸ می‌باشد که نشان می‌دهد این متغیر در سطح اطمینان ۹۹٪، ۹۹٪، ۹۵٪، ۹۹٪ و ۹۵٪ ارتباط معناداری با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام دارد و بیانگر آن است که با افزایش اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام حجم معاملات کاهش می‌یابد. از آنجائیکه متغیر مذکور بصورت لگاریتمی در مدل لحاظ شده، نشان دهنده تاثیر تغییر درصدی متغیر حجم معاملات بر مقدار مطلق اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام می‌باشد. متغیر تغییرپذیری قیمت لحاظ شده در مدل، در جدول ۲ و ۶ ارتباطی مثبت با متغیر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام داشته و ضریب آن برابر با ۰/۰۲۰ و ۰/۰۱۱ بدست آمده است. این امر بیانگر آن است که با افزایش اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام، تغییرپذیری قیمت نیز افزایش می‌یابد. آماره t بدست آمده برای این متغیر برابر با ۲/۰۸۳ و ۲/۶۲ می‌باشد که نشان می‌دهد ضریب بدست آمده برای این متغیر در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می‌باشد. این متغیر در جدول ۳ و ۴ ارتباطی منفی با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام داشته و ضریب آن به ترتیب برابر با ۰/۱۰۶- و ۰/۰۸۸- می‌باشد. آماره t بدست آمده برای این متغیر، ۳/۴۴ و

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ۴۹.....

۲/۲۷ است که معنادار بودن پارامتر برآورد شده را در سطح اطمینان ۹۹٪ و ۹۵٪ نشان می‌دهد. این امر بیانگر آن است که با افزایش اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام، تغییرپذیری قیمت کاهش می‌یابد. نتیجه بدست آمده مغایر با ادبیات تحقیق می‌باشد. تاثیر تغییرپذیری قیمت بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در جدول ۵ و ۷ معنادار نیست. ضریب بدست آمده برای این متغیر برابر با ۰/۰۱۰ و ۰/۰۵۴ بوده و آماره t آن‌ها از نظر آماری بی‌معنا می‌باشد. به عبارتی تغییرپذیری قیمت اثر معناداری بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام نداشته است.

متغیر درصد مالکیت سهامداران بزرگ در جدول ۲، ۶ و ۷ دارای ارتباط مثبت و در جدول ۳ و ۴ دارای ارتباطی منفی با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام بوده و ضریب آن ۰/۰۲۴، ۰/۰۷۵، ۰/۰۲۹، ۰/۰۰۲- و ۰/۰۰۷- بدست آمده است. اما آماره t بدست آمده برای این متغیر نشان می‌دهد که این ضرایب از نظر آماری بی‌معنا هستند. متغیر درصد مالکیت سهامداران بزرگ در جدول ۵، دارای ارتباطی مثبت با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام می‌باشد. ضریب آن ۰/۰۷۴ بدست آمده که با توجه به آماره t محاسبه شده، در سطح اطمینان ۹۰٪ معنادار می‌باشد.

با توجه به نتایج به دست آمده از برآورد مدل تحقیق می‌توان گفت که متغیر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (اندازه شرکت)، تاثیر معناداری بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام نداشته است. نتایج بدست آمده از حجم معاملات نشان می‌دهد که رابطه بین این متغیر با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام معکوس می‌باشد. و از آنجائی که بعد از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده، افشا افزایش نیافته است، بنابراین عدم افزایش در افشا، باعث کاهش در حجم معاملات گردیده است. نتایج متناقض به دست آمده برای اثر تغییرپذیری قیمت بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام نشان می‌دهد که این متغیر اثر با ثباتی بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام نداشته است، لذا به نتایج آن به عنوان یک نتیجه قابل اتکا نباید نگاه کرد. نتایج حاصل شده برای متغیر درصد مالکیت سهامداران بزرگ نشان

۵۰..... پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۰

می‌دهد که این متغیر تاثیر معناداری بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام ندارد. بنابراین فقط رابطه معکوس حجم معاملات بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام تأیید می‌شود که نتیجه به دست آمده با مبانی نظری و ادبیات تحقیق مطابقت دارد. اما با نتیجه تحقیق کایل^۱ (۱۹۸۵)، ایزلی و اوهارو^۲ (۱۹۹۲) و رسائیان (۱۳۸۵)، مغایر است.

۹- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در سال ۱۳۸۳ و بی‌تاثیر بودن آن بر عدم تقارن اطلاعاتی در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶ و همچنین افزایش عدم تقارن اطلاعاتی در سال ۱۳۸۷، می‌توان این نتیجه را گرفت که فاکتور استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده نتوانسته است به عنوان یک عامل قابل اتکا، جهت کنترل عدم تقارن اطلاعاتی عمل نماید.

هم‌چنین در بررسی رابطه ارزش بازار حقوق صاحبان سهام، حجم معاملات، تغییرپذیری قیمت و درصد مالکیت سهامداران بزرگ با عدم تقارن اطلاعاتی، فقط رابطه معکوس حجم معاملات با اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام تأیید می‌شود. با توجه به نتایج فوق مبنی بر این که عامل استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده در شرایط فعلی بورس اوراق بهادار تهران نمی‌تواند به عنوان یک عامل قابل اتکا و مؤثر در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی مدنظر قرار گیرد، پیشنهاد می‌گردد جهت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی از عامل‌های دیگری از جمله وضع قوانین و مقررات مناسب‌تر برای افشای بیشتر اطلاعات در صورت‌های مالی و انتخاب حسابرسان معتمد با تمهیدات خاص در جهت افشا و به موقع در دسترس قرار گرفتن اطلاعات، استفاده گردد تا معضل عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران به حداقل رسیده، از ایجاد

1.Kyle

2.Easley & O'Hara

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابرسی تجدید نظر شده... ..... ۵۱

حباب قیمت کاسته و خریداران سهم با اعتماد بیشتری نسبت به خرید آن اقدام نمایند. پیشنهاد می‌گردد کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی، با ایجاد استانداردهای حسابرسی جدید با هدف فراهم نمودن شفافیت اطلاعات حسابداری و تجدیدنظر مناسب‌تر بر استانداردهای حسابرسی موجود شرایطی ایجاد نماید که آثار آن بر عدم تقارن اطلاعاتی موجود در بازار ملموس گردد و این ابزار در کنار سایر ابزارهای در اختیار بورس اوراق بهادار تهران موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی گردد. جهت تحقیقات آتی موارد زیر می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد:

بررسی اثر وضع قوانین و مقررات حاکم بر افشای صورت‌های مالی بر اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام.

بررسی تاثیر انتخاب حسابرسان خاص از بین حسابرسان عضو جامعه حسابداران رسمی بر عدم تقارن اطلاعاتی.

Archive of SID

منابع

- آزاد، عبدالله، (۱۳۸۹)، *ناقرینگی اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار*، فصلنامه حسابداری رسمی، شماره ۱۲، زمستان، صص ۱۴۷-۱۴۲.
- احمدپور، احمد، امیر رسائیان، (۱۳۸۵)، *رابطه اطلاعات مالی و اختلاف قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام در بورس اوراق بهادار تهران*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.
- بزرگ‌اصل، موسی، (۱۳۸۲)، *پشت صحنه سقوط انرون و پیامدهای آن برای حرفه حسابداری*، حسابرسی، شماره ۲۰، بهار، صص ۵۳-۴۶.
- بیدرام، رسول، (۱۳۸۱)، *Eviews همگام با اقتصادسنجی*، چاپ اول، تهران، انتشارات منشور بهره‌وری.
- جعفری سرشت، داود، محمدحسین طاهری، (۱۳۸۶)، *نظارت بر حرفه حسابرسی تجربه کشورهای امریکا، انگلستان و ژاپن*، مجله بورس، شماره ۶۶، شهریور، صص ۳۷-۲۲.
- جواهری، اسماعیل، (۱۳۸۵)، *قانون ساربینز-اکسلی*، حسابرسی، شماره ۳۵، زمستان، صص ۸۵-۸۳.
- حسینی، سیدعلی، (۱۳۸۶)، *نقش گزارشگری مالی در کاهش ریسک‌های مالی بازار*، مجله بورس، شماره ۶۶، صص ۱۳-۴.
- ریاحی بلکویی، احمد، (۱۳۸۱)، *تئوری‌های حسابداری*، ترجمه علی پارسائیان، انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی، چاپ اول.
- شیرین‌بخش، شمس‌اله، زهرا حسن‌خوانساری، (۱۳۸۴)، *کاربرد Eviews در اقتصادسنجی*، چاپ دوم، تهران، انتشارات پژوهشکده امور اقتصادی.
- قائمی، محمدحسین، محمدرضا وطن‌پرست، (۱۳۸۴)، *بررسی نقش اطلاعات حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بورس اوراق بهادار تهران*، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۱، پاییز، صص ۱۰۳-۸۵.

۵۳ ..... اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابداری تجدید نظر شده...

ولک، راد، ترنی، (۱۳۸۷)، *تئوری حسابداری*، ترجمه علی پارسائیان، انتشارات ترمه، چاپ اول، جلد اول.

Aitken, M., Frino, A., (1996), "The Determinants of Market bid-ask spreads on the Australian Stock Exchange: Cross-sectional analysis", *Accounting and finance* 36(1), PP.51-63.

Benston, G., Hagerman, R., (1974), "Determinants of Bid-Ask Spreads in the Over-the-Counter Market", *Journal of Financial Economics* 1 (4), PP.353-364.

Boone, J., (1998), "Oil and Gas Reserve Value Disclosure and Bid-Ask Spreads", *Journal of Accounting and Public Policy* 17, PP.55-84.

Brockman, P., Chung, D.Y., (1999), "Bid-Ask Spread Components in an Order-Driven Environment", *The Journal of Financial Research* 12, PP. 227-246.

Diamond, D., (1985), "Optimal Release of Information by Firms", *The Journal of Finance* 40 (4), PP.1071-1094.

Diamond, D., Verrecchia, R., (1991), "Disclosure, liquidity, and Cost of Capital", *The Journal of Finance* 46 (4), PP. 115-135.

Easley, D., O'Hara, M., (1987), "Price, Trade Size, and Information in Securities Markets", *Journal of Financial Economics* 19(1), PP.49-87.

George, T.J., Kaul, G., Nimalendran, M., (1991), "Estimation of the Bid-Ask Spread and its Components: A New Approach", *Review of Financial Studies* 4, PP.623-656.

Glosten, L., Harris, L., (1988), "Estimating the Components of the Bid-Ask Spread", *Journal of Financial Economics* 21, PP. 123-142.

Glosten, L., Milgrom, P., (1985), "Bid, Ask and Transaction Prices in a Specialist Market with Heterogeneously Informed Traders", *Journal of Financial Economics* 14, PP.71-100.

Greenstein, M.M., Sami, H., (1994), "The Impact of the SEC's Segment Disclosure Requirement on Bid-Ask Spread", *The Accounting Review* 69(1), PP.179-199.

Hagerman, R.L., Healy, J.P., (1992), "The Impact of SEC-Required Disclosure and Insider-Trading Regulations on the Bid-Ask Spreads in the Over-the-Counter Market", *Journal of Accounting and Public Policy* 12, PP. 233-243.

Healy, P.M., Hutton, A.P., Palepu, K.G., (1999), "Stock Performance and Intermediation Changes Surrounding Sustained Increases in Disclosure",

Contemporary Accounting Research 16, PP.485-520.

Heflin, F., Shaw, K.W., Wild, J.J., (2005), "Disclosure Quality and Market Liquidity: Impact of Depth Quotes and Order Sizes", Contemporary Accounting Research 22 (4), PP.1-37.

Ho, T., Stoll, R., (1981), "Optimal Dealer Pricing under Transactions and Return Uncertainty", Journal of Financial Economics 9(1), PP. 47-73.

Kyle, A., (1985), "Continuous Auctions and Insider Trading", Econometrica 53, PP.143-156.

Latham, C.K., Linville, M., (1998), "A Review of the Literature in Audit litigation", Journal of Accounting Literature, Vol-17.

Leuz, C., Verrecchia, R.E., (2000), "The Economic Consequences of Increased Disclosure", Journal of Accounting Research 38, PP.91-124.

Lev, B., (1988), "Toward a Theory of Equitable and Efficient Accounting Policy", The Accounting Review 63 (1), PP.1-20.

Levit, A., (1998), "The Importance of High Quality Accounting Standards", Accounting Horizons 12, PP.79-82.

Morse, D., Ushman, N., (1983), "The Effect of Information Announcements on Market Microstructure", The Accounting Review 58 (2), PP.98-112.

Ryan, H., (1996), "The Use of Financial Ratios as Measure of Determinants of Risk in the Determination of the Bid-Ask Spread", Journal of Financial and Strategic Decisions, PP.33-40.

Sami, H., Zhou, H., (2008), "Do Auditing Standards Improve the Accounting Disclosure and Information Environment of Public Companies? Evidence from the Emerging Markets in China", The International Journal of Accounting 43, PP. 139-169.

Stoll, H., (1978), "The Supply of Dealer Services in Securities Markets", The Journal of Finance 33 (4), PP.1133-1151.

Stoll, H., (1989), "Inferring the Components of the Bid-Ask Spread: Theory and Empirical Tests", The Journal of Finance 44, PP.115-134.

Tinic, S., (1972), "The Economics of Liquidity Services", Quarterly Journal of Economics 86, PP. 79-93.

Tinic, S., West, R., (1974), "Marketability of Common Stocks in Canada and the U.S.A.: a Comparison of Agent Versus Dealer Dominated Markets", Journal of Finance 29, PP.729-746.

Venkatesh, P. C. and R. Chiang (1986), "Information Asymmetry and the Dealer's Bid-Ask Spread: A Case Study of Earnings and Dividend Announcements", The Journal of Finance 41(5), PP.1089-1102.

Verrecchia, R., (1982), "The Use of Mathematical Model in Financial ACCOUNTING", Journal of Accounting Research 20, PP. 1-42.

اثر افزایش افشای اطلاعات ناشی از اجرای استانداردهای حسابداری تجدید نظر شده... ۵۵.....

Verrecchia, R., (2001), "Essays on Disclosure", *Journal of Accounting and Economics* 32, PP. 97-180.

Welker, M., (1995), "Disclosure Policy, Information Asymmetry, and Liquidity in Equity Markets", *Contemporary Accounting Research* 11 (2), PP.801-827.

Zhou, H., (2007), "Auditing Standards Increased Accounting Disclosure and Information Asymmetry: Evidence from An Emerging Market", *Journal of Accounting and Public Policy* 26, PP. 584-620.

Archive of SID